Hoofdstad van de nieuwe natuur

Boombeleid gemeente Lelystad

gemeente Lelystad

Colofon

BOOMBELEIDSPLAN GEMEENTE LELYSTAD

Hoofdstad van de nieuwe natuur

Opdrachtnemer: *i*dverde Advies B.V.
Oude Apeldoornseweg 41
7333 NR Apeldoorn
Postbus 177
7300 AD Apeldoorn
T 055 312 40 70
E adviesapeldoorn@btl.nl

Opdrachtgever: Gemeente Lelystad
Mevr. P. Schulpen
Stadhuisplein 2
8200 AB Lelystad

Opgesteld door: Ing. Hans Luiten

Vrijgegeven door: Ing. Arnold Meulenbelt

Projectnummer: 725190120

Voorwoord

van de wethouder

1. Inleiding

Waarom een beleidsplan?
Beleidskaders
Het doorlopen proces

2. Visie op bomen

“Behouden en toekomstgericht beheren”

3. Boom-structuur

Over het plangebied
Onze belangrijkste bomen
Kansen voor bomen
Uitgangspunten

4. Boombeleid

Bomen voor:
Een gezonde leefomgeving
Natuur en biodiversiteit
Bewoners

5. Financiën

Structurele kosten
Eenmalige projectkosten

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt het nieuwe boombeleidsplan van de gemeente Lelystad. Bomen hebben grote invloed op de leefomgeving en dragen op verschillende manieren bij aan de kwaliteit van de stad. Voorbeelden hiervan zijn de bomenstructuur en herkenbaarheid van straten, een hogere biodiversiteit en de opslag van CO2.

Lelystad kent een groot areaal. Door in te zetten op “Behouden en toekomstgericht beheren” geven wij als gemeente invulling aan visies zoals Lelystad Next Level en Lelystad Hoofdstad van de Nieuwe Natuur.

Concrete uitwerkingen zijn: bestaande inrichtingen behouden en versterken, bijzondere bomen veranderen in toekomstbomen waarbij de leeftijdsverwachting < 80 jaar is en rekening houdend met de groenaankleding van een straat of wijk.

Dit plan is tot stand gekomen onder de deskundige begeleiding van adviesbureau *i*dverde Bomendienst. Collega’s van diverse disciplines binnen de gemeente Lelystad hebben bijgedragen, evenals waterschap Zuiderzeeland. Allen wil ik graag bedanken voor hun inzet.

Ik wens u veel leesplezier toe!

Met vriendelijke groet,
Wethouder Baaten

Waarde van bomen

Bomen zijn van groot belang voor de kwaliteit van de leefomgeving. Bomen verfraaien niet alleen wijken en buurten, maar zijn ook hét antwoord op de het effect van klimaatverandering op het stedelijk klimaat. Ook in Lelystad is dat een urgente opgave.

Bomen verfraaien de openbare ruimte en geven structuur en herkenbaarheid aan de kernen en straten. Ze verzachten het stedelijke en stenige karakter met de brekende kleur van groen. Woningen met uitzicht op of in de nabijheid van een park of bos worden gemiddeld hoger gewaardeerd dan gelijkwaardige woningen die geen groen in de directe omgeving hebben. Groen en bomen zijn goed voor de gezondheid. Kinderen kunnen veilig recreëren in een park met bomen en meer groen nodigt uit tot sporten en bewegen. Mensen voelen zich bewezen gezonder in een groene omgeving.

Daarnaast bieden bomen een prettige leefomgeving voor dieren en natuur. Vogels, insecten en zoogdieren maken graag gebruik van bomen doordat ze voedsel bevatten en functioneren als rustplaats. Hierin zijn vooral de bomen in een rij (straten, lanen, buitengebied) waardevol omdat deze een ecologische verbinding kunnen vormen. Bomen in rijbeplanting, grote of markante bomen vormen vaak ook een herkenningspunt, dat helpt bij de oriëntatie. Groen en bomen dragen daarmee bij aan het karakter en de identiteit van een wijk of gehele stad. Vooral in het stedelijk gebied heeft groen een waarde voor het leefmilieu. Vooral de bomen zorgen voor het filteren van CO2 en fijnstof uit de lucht, de matiging van de temperatuur en bevorderen de luchtvochtigheid.

Daarnaast leveren bomen extra koelte door de schaduwwerking. Op deze manier levert groen een actieve bijdrage aan een klimaatadaptief stadsklimaat. Met een jonge stad als Lelystad is de cultuurhistorische waarde van bomen beperkt. Wel zijn er bomen met een bijzonder verhaal, zoals de oudste boom van Lelystad. De vitaliteit van de boom bepaalt of het nog voldoende toekomstwaarde heeft. De toekomstbomen zijn de cultuurhistorische bomen van de toekomst.

1. Inleiding

Lelystad is een groene gemeente, dat is één van onze kernkwaliteiten. Onze bomen zijn hierin bepalend. De oudste boom is ongeveer 60 jaar. Dit betekent dat we veel jonge bomen hebben. Die vragen onze aandacht en daarvoor is dit boombeleidsplan. Met elkaar werken we toe naar een bomenbestand dat een bijdrage levert aan de identiteit en leefbaarheid van onze prachtige gemeente.

1.1 WAAROM EEN BOOMBELEIDSPLAN?

Een boombeleidsplan is nodig om vast te leggen hoe we met onze bomen omgaan en binnen welke 'spelregels' dit gebeurt. Het legt ook uit hoe we invulling geven aan de zorgplicht die we voor onze bomen hebben. We kijken eerst naar wat er al is en vervolgens naar wat onze ambities zijn. Hierbij letten we op de waarde die bomen van zichzelf al hebben en de bijdrage van bomen bij actuele opgaven. Denk daarbij aan het veilig houden van de leefomgeving in ons veranderend klimaat en het behoud van biodiversiteit.

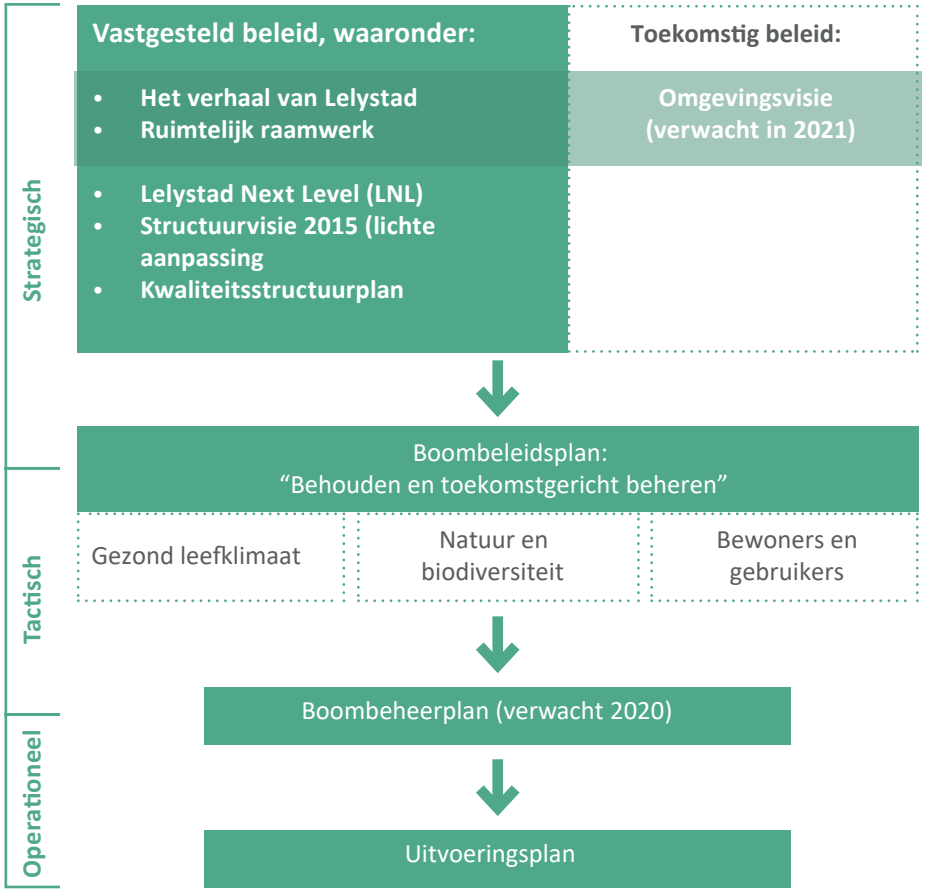
In dit boombeleidsplan beschrijven we de maatregelen om onze ambities voor de bomen waar te maken. Passend bij een beleidsplan zijn deze maatregelen vaker wat abstract beschreven. Dit krijgt verder invulling binnen het op te stellen boombeheerplan. De uitvoering van deze maatregelen kan niet in één keer, dit gebeurt verspreid over een langere periode. De looptijd van dit plan is tot het einde van 2030.

1.2 BELEIDSKADERS

Dit boombeleidsplan staat niet op zichzelf en houdt rekening met bestaande beleidskaders en wet- en regelgeving die hierop verder van toepassing zijn. Het boombeleidsplan is waar mogelijk aangepast op de Omgevingsvisie die voortkomt uit de nieuwe Omgevingswet (streefdatum 1-1-2022). In de Omgevingswet worden 26 bestaande wetten gebundeld voor onder meer bouwen, milieu, water en ruimtelijke ordening. Ook de Wet Natuurbescherming zal opgaan in de Omgevingswet. Onderstaande afbeelding laat deze samenhang zien en geeft daarbij ook aan hoe dit boombeleidsplan de basis vormt voor onder andere het boombeheerplan.

Het is onmogelijk om de bomen los te zien van de bestaande overige groeninrichting zoals de plantsoenen, bermen, struwelen en bosgebieden. Ook is er een nauwe relatie met het water, denk daarbij aan onze vijvers en watergangen. Samen geven ze structuur aan de ruimtelijke inrichting van Lelystad en maken ze onderdeel uit van het groenblauwe raamwerk. Het belang en de waarde van bomen hierin is groot.

Het is verder goed te beseffen dat dit plan gaat over de afzonderlijk geregistreerde bomen die onder het beheer van de gemeente vallen. Voor particuliere bomen gelden afspraken die zijn vastgelegd binnen de algemene plaatselijke verordening (APV) van de gemeente Lelystad.

1.3 HET PROCES

Vanuit een vaste projectgroep is gewerkt aan de ontwikkeling van dit boombeleidsplan. Hierbij is de samenwerking gezocht met andere beleidsterreinen binnen onze gemeente, zoals wegen, water en riolering. Alleen vanuit deze gezamenlijke aanpak is het mogelijk toe te werken naar een bomenbestand die maximaal bijdraagt aan een gezond leefklimaat.

De huidige situatie is daarbij het vertrekpunt. Dit levert vragen op als 'waar gaat het al goed of waar zien we juist kansen voor verbetering?' en 'hoe maken we de situatie (meer) toekomstbestendig?' We letten daarbij bijvoorbeeld op hittestress en de kans op wateroverlast (klimaatadaptatie) in de stedelijke omgeving. De standplaats, gezondheid en het toekomstperspectief van onze bomen spelen hierin een belangrijke rol. Door planmatig beheer en onderhoud werken we toe naar het beeld dat we daarbij voor ogen hebben.

Bewonersparticipatie
Als gemeente hebben we ervoor gekozen om bewonersparticipatie uit te voeren in lijn met trede 1 van de participatieladder. Dit betekent dat we bewoners informeren over onze plannen. Om die reden is er geen uitgebreid participatieproces ingericht. Er zijn voor de uitvoering van dit beleid diverse voorstellen opgenomen om juist voor de bomen in buurten en straten bewoners actief te betrekken. Denk hierbij aan het meedenken in plantlocaties, soortkeuze en het meehelpen bij het onderhoud van boomspiegels.

2. Visie op bomen

De visie is richtinggevend en beschrijft waar we als gemeente naartoe werken als het gaat over onze bomen. We erkennen daarin het belang van de bomen als onderdeel van ‘de nieuwe natuur’. We geven aan wat we hierin belangrijk vinden en welke uitgangspunten we hierbij aanhouden. Deze visie staat niet op zichzelf. Er is eerst gekeken naar wat er aan visies en ambities is opgenomen in belangrijke andere plannen.

“BEHOUDEN EN TOEKOMSTGERICHT BEHEREN”

We kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit. Dit betekent dat we niet werken aan het realiseren van meer bomen, maar vooral koesteren en versterken wat we nu al hebben. We maken hierbij onderscheid tussen ‘frame’ en ‘franje’. Het frame bestaat vooral uit een robuuste bomenstructuur dat een belangrijk onderdeel is van het groenblauwe netwerk. Deze bomen behouden we voor de lange termijn, zijn veerkrachtig en leveren een bijdrage aan een evenwichtig ecosysteem. Het franje betreft de aankleding van bomen in buurten en straten. Deze bomen zijn extra aantrekkelijk door bijvoorbeeld kleur, vorm of geur.

Bomen als onderdeel van de buitenruimte
Onze bomen zijn veilig en beeldbepalend. Op die manier leveren ze een bijdrage aan een aantrekkelijk en gezond leefklimaat in Lelystad. We bekijken de bomen altijd in samenhang met de andere onderdelen die de buitenruimte vormgeven, met name de overige groeninrichting en waterstructuren. Hiermee wordt ook de relatie tussen het groen (en de bomen) in de stad en het polderlandschap bedoeld. We zetten in op bomen die maximaal ‘leveren’ in antwoord op een veranderend klimaat en voor behoud van biodiversiteit. We versterken onze boomstructuren door deze waar mogelijk met elkaar te verbinden en binnen de structuur te werken aan meer variatie in soorten en leeftijdsopbouw.

Samen met bewoners
In Lelystad zijn we samen verantwoordelijk voor onze bomen. In de wijken wijzen we ‘toekomstbomen’ aan en borgen dat deze nog decennia groeien en ontwikkelen. Bewoners dagen we uit om mee te doen. Dit kan door mee te denken of te doen bij nieuw aan te planten bomen in buurten en straten. Dit kan ook in eigen tuin, door zelf een boom te planten. Als gemeente ondersteunen we hierin de bewoners met praktische kennis en gericht advies rondom het aanplanten van bomen in eigen tuin.

Het frame; de robuuste bomenstructuur als onderdeel van het blauwgroene netwerk langs de dreven.

3. Boomstructuur

In dit hoofdstuk leggen we vast hoe de boomstructuur eruit ziet en wat de samenhang is met overige groen- en waterstructuren. We leggen uit wat onze uitgangspunten zijn bij het beheer van onze bomen en waar we kansen zien om bestaande structuren te versterken. Ook introduceren we ‘de toekomstboom’. De indeling op de boomstructuurkaart is richtinggevend voor onze ambities en toekomstige ontwikkelingen.

3.1 PLANGEBIED EN RUIMTELIJKE CONTEXT

Lelystad is één van de groenste steden van Nederland en ligt op de grens van water en nieuw land. Het westelijk deel van de stad is gelegen aan de kust, hier is de verbinding met het water duidelijk zichtbaar. Aan de andere kant van de stad loopt de bebouwing over in het polderlandschap met zicht op uitgestrekte landbouwgronden en natuurgebieden. Alles wat we buiten zien is vooraf bedacht en ontworpen. Het creëren van lucht en ruimte zijn hierin basisprincipes. Dit maakt Lelystad uniek ten opzichte van veel andere gemeenten.

Bomen, structurele groenzones en natuurgebieden komen niet zomaar op een plek voor, deze hebben een duidelijke functie en staan waar mogelijk met elkaar in verbinding. De drevenstructuur is hierin een heel duidelijk netwerk van wegen. Dit zijn de gebiedsontsluitingswegen en verbinden de stedelijke omgeving met het buitengebied. De bomen langs de drevenstructuur zijn daarmee dragers van het groenblauwe raamwerk in Lelystad. Houtwallen en singels in het buitengebied zijn voorbeelden van (particuliere erf-) beplantingen die hiervan ook onderdeel uitmaken.

Een goede basis

Onze bodem bestaat uit zeeklei en door de specifieke eigenschappen met geen enkele andere bodem in Nederland te vergelijken. In verhouding tot andere zeekleigebieden is de bodem minder verdicht. Zeeklei is rijk aan organische stof wat zorgt voor een goede groeikracht van bomen. In de stedelijke omgeving is er vaak een laag zand opgebracht. Dit betekent dat de groeiomstandigheden voor bomen hier sterk kunnen verschillen.

Hoe groen zijn we eigenlijk?

Veel gemeenten zeggen dat ze een groene gemeente zijn. De vraag is natuurlijk of dit écht zo is. In Lelystad bestaat het grondoppervlak voor 33% uit bos en open natuurlijk terrein. Het gemiddelde in Nederlandse gemeenten is 14%.

In totaal hebben we in Lelystad ruim 43.715 afzonderlijk geregistreerde bomen. Dit komt neer op bijna 0,6 boom per bewoner. We kunnen onszelf dus met recht een groene gemeente noemen.

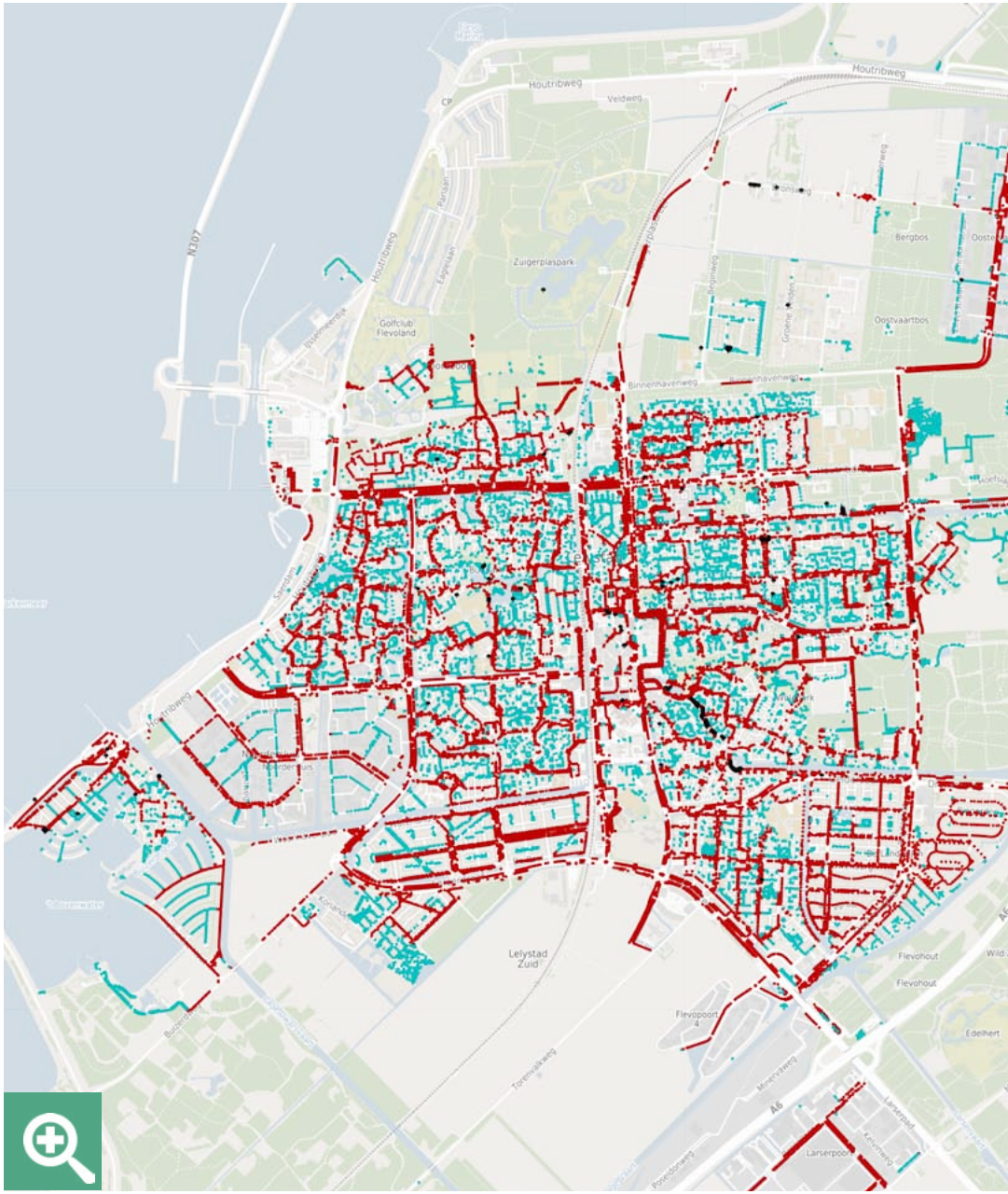
3.2 ONZE BELANGRIJKSTE BOMEN

De boomstructuurkaart laat zien wat voor Lelystad de belangrijkste bomen zijn. We noemen dit 'het frame'. Hiertoe rekenen we zowel de bestaande boomstructuren als de toekomstbomen Het gaat om de bomen die afzonderlijk zijn geregistreerd in het beheersysteem van de gemeente. Dit betreft dus niet de bomen in bijvoorbeeld de bossen, maar wel de bomen langs wegen, in de wijken en op pleinen.

De indeling is een aanpassing van de boomstructuurkaart uit 2008. Op basis hiervan zijn nieuwe ontwikkelingen vastgelegd en verschillende overwegingen gemaakt. Hierbij is onder andere antwoord gegeven op vragen als:

- Hoe structurerend zijn de bomen op gemeentelijk niveau?
- Wat is de bijdrage van bomen bij het invullen van de visie voor een groene en toekomstbestendige stad?
- Zijn de bomen in de beleving van betekenis voor alle bewoners of alleen voor bewoners in een bepaalde buurt of straat?

Niet alle bomen in onze stad komen voor op deze boomstructuurkaart. In dat geval rekenen we de boom tot 'het franje'. Uitzondering hierop zijn de bomen die als 'toekomstboom' aan te merken zijn.

3.3 KANSEN VOOR BOMEN

De boomstructuurkaart maakt ook inzichtelijk welke bomen voor de langere termijn behouden dienen te blijven en waar kansen liggen om dit verder te versterken. Het aanplanten van nieuwe bomen is erop gericht om bestaande structuren met elkaar te verbinden of te optimaliseren. De inzet is vooral om te behouden wat er is, door het leveren van een kwaliteitsimpuls. Er is geen ambitie om geheel nieuwe boomstructuren te ontwikkelen.

Werk maken van toekomstbomen
In dit boombeleidsplan maken we niet langer onderscheid tussen ‘gewone bomen’ en ‘bijzondere bomen’. We introduceren de ‘toekomstboom’. Hieronder verstaan we de boom die:

- Geen onderdeel uitmaakt van één van de boomstructuren (hoofd- en nevenstructuur);
- Als losse boom (solitair) of als onderdeel van een bomengroep (tot 5 bomen) staat geregistreerd;
- Een verwachte restlevensduur heeft van tenminste 50 jaar;
- Een groeiplek (boven- en ondergronds) heeft die voldoende toereikend is;
- Lokaal van toegevoegde waarde is en zich daarbij onderscheiden van de andere bomen (herdenkingsbomen, ‘bomen met een verhaal’).

Op basis van vooraf vastgelegde criteria wordt bepaald wat onze ‘toekomstbomen’ zijn. Deze bomen komen verspreid over heel de gemeente voor. De doelstelling is om in elke wijk meerdere toekomstbomen te realiseren. Dit gebeurt door al bestaande bomen uit te laten groeien tot een toekomstboom of door nieuwe toekomstbomen aan te planten.

3.4 UITGANGSPUNTEN VOOR BOMEN

We hebben vastgelegd hoe we omgaan met onze bomen. We maken daarbij onderscheid tussen frame en franje, zoals in de visie is beschreven. Dit zijn onze uitgangspunten bij het bepalen van de ambitie, inrichting (waaronder soortkeuze) en het hierop af te stemmen beheer. Het maakt hierbij uit of de boom is aangemerkt als ‘hoofdboom ’ of valt onder de ‘overige bomen’. Dit geeft sturing aan ontwikkelingen en de hierbij te maken afweging tussen belangen en te maken kosten.

De visie legt de nadruk op het behouden in plaats van ontwikkelen van het bomenbestand. Om de bomen ook voor de toekomst te behouden is een gevarieerde leeftijdsopbouw van bomen nodig. Dit betekent het aanplanten van jonge nieuwe bomen en het vervangen van bestaande bomen. We kiezen ervoor om niet zomaar volwassen en gezonde bomen te vervangen. We grijpen in op die locaties waar bomen uitvallen door een verslechterde gezondheid of waar dit om andere redenen noodzakelijk is.

Nieuwe richtlijnen weginrichting: kans of bedreiging?

De drevenstructuur is het netwerk van gebiedsontsluitingswegen van Lelystad. Langs dit netwerk is de hoofdboomstructuur ingericht. Dit zijn de bomen die we voor de toekomst willen behouden. **Nieuwe richtlijnen** omtrent het inrichten van wegen stellen eisen aan de obstakelvrije zone in bermen. Vanuit dit perspectief vormen bomen een obstakel, wat betekent dat bij kap van bomen (of een eventuele wegreconstructie) er niet zomaar nieuwe bomen voor terugkomen.

Wij willen werken aan behoud van de hoofdboomstructuur én de verkeersveiligheid borgen. Deze maatregelen zijn richtinggevend bij het vervangen van deze bomen.

Uitgangspunten bij boombeheer:

Onderwerp	Frame		Franje
	Boomstructuren	Toekomstbomen	
Ambitie	• Behouden en versterken van de bestaande inrichting • Een evenwichtige leeftijdsopbouw • Bomen zijn structurerend en verbindend (visueel, ecologisch) • Leveren een bijdrage aan de groene identiteit van Lelystad	• Behouden van bomen die als toekomstboom aan te wijzen zijn • Nieuwe toekomstbomen aanplanten • Toekomstbomen versterken de groene identiteit in wijken en buurten	• Behouden indien mogelijk • Groenaankleding (ook met een tijdelijk karakter) • Zorgt voor herkenning en een gevoel van 'eigen'
Inrichting	• 1e en 2e grootte bomen* • Tenminste 60-80 jaar • Borgt een evenwichtige ontwikkeling van de boom gedurende de gehele omlooptijd, zowel boven- als ondergronds	• 1e en 2e grootte bomen* • Tenminste 60-80 jaar • Borgt een evenwichtige ontwikkeling van de boom gedurende de gehele omlooptijd, zowel boven- als ondergronds	• 1e t/m 3e grootte bomen*, aangepast aan de groeiplaats • Circa 40 jaar, < 40 jaar, altijd onderbouwd • Soortkeuze van de boom is aangepast aan de groeiomstandigheden (boven- en ondergronds)
Beheer en onderhoud	• • Altijd in samenhang met aangrenzende groen- en waterstructuren	• Wordt uitgewerkt in het boombeheerplan	• Wordt uitgewerkt in het boombeheerplan
Vervanging	• Altijd vervangen wanneer dit nodig is • Benutten van vervangingskansen om de bestaande inrichting te versterken • Kiezen voor een toekomstbestendige en identiteit versterkende inrichting	• Afwegen of vervanging gewenst is • Bij vervanging borgen van een optimale functievervulling van de boom	• Afwegen of vervanging gewenst is • De inrichting mag een tijdelijk karakter hebben (o.a. door soortkeuze)
Bewonersparticipatie	• Ja, bij planvorming hanteert de gemeente tenminste trede 1 van de participatieladder: bewoners informeren	• Ja, bij planvorming hanteert de gemeente tenminste trede 3 van de participatieladder: bewoners denken mee (o.a. aanwijzen toekomstbomen, locatie- en soortkeuze)	• Ja, bij planvorming hanteert de gemeente tenminste trede 3 van de participatieladder: bewoners denken mee (o.a. locatie- en soortkeuze)

* Bij bomen wordt onderscheid gemaakt tussen:
1e boomgrootte: >15 meter of hoger
2e boomgrootte: ca. 8 - 15 meter
3e boomgrootte: < 8 meter

Het franje; bomen in woonwijken

4. Boombeleid

Op de visie volgen de uitgangspunten die het beleid vormen. Dit beleid is opgesteld aan de hand van verschillende thema's. Per thema is aangegeven wat we hiermee bedoelen. Met behulp van een schaalbalk is inzichtelijk gemaakt welke keuzes er zijn en welke ambitie we hierin aanhouden. We onderbouwen deze ambitie en laten zien hoe we hier een vervolg aan geven. In dit hoofdstuk worden de volgende beleidsthema's behandeld:

- Bomen voor een gezonde leefomgeving
- Bomen voor natuur en biodiversiteit
- Bomen voor bewoners

De gekozen beleidsthema's zijn erg verschillend. Dit neemt niet weg dat in de praktijk vaak met dezelfde maatregel binnen meerdere thema's een goed resultaat te behalen is. Een voorbeeld: Het versterken van het bomenbestand is goed voor een gezonde leefomgeving en het behoud van natuurwaarden. Hiervan profiteren ook de bewoners.

4.1 BOMEN VOOR EEN GEZONDE LEEFOMGEVING

Werken aan het behoud van een gezonde leefomgeving betekent dat we ons telkens aanpassen aan veranderende omstandigheden en nieuwe opgaven. In dit hoofdstuk staat een veranderend klimaat centraal. We weten dat dit leidt tot meer extremen in het weer: hevige regenbuien, meer tropische dagen en langere perioden van droogte. Dit is geen toekomstscenario het is vandaag de dag al realiteit. Het aanpassen op de gevolgen van klimaatverandering noemen we 'klimaatadaptatie'. Groen, en juist de bomen, leveren hieraan een belangrijke bijdrage. Hier lees je meer over wat de bomen bijdragen.

Het open en groene karakter van onze stad maakt dat we al veel voordelen hebben als het gaat om het behoud van een aangenaam leefklimaat. Door de open structuur kan verkoelende wind (vanaf het water) door de stad heen waaien. Met de ligging in het polderlandschap is er een nauwe relatie met het water. Dit is onderdeel van onze identiteit en biedt tal van kansen voor een gezond en aantrekkelijk leefklimaat.

Uit onze ambitie spreekt dat we proactief omgaan met de gevolgen van een veranderend klimaat. Bomen leveren hierin een grote bijdrage en zijn altijd een onderdeel van het pakket aan maatregelen. Samen werken we aan een toekomstbestendig bomenbestand door:

Gebruik van een toekomstbestendig boomsortiment
Om bomen voor Lelystad in de toekomst te behouden is het van belang deze aan de nieuwe groeiomstandigheden aan te passen. Dit levert vragen op als:

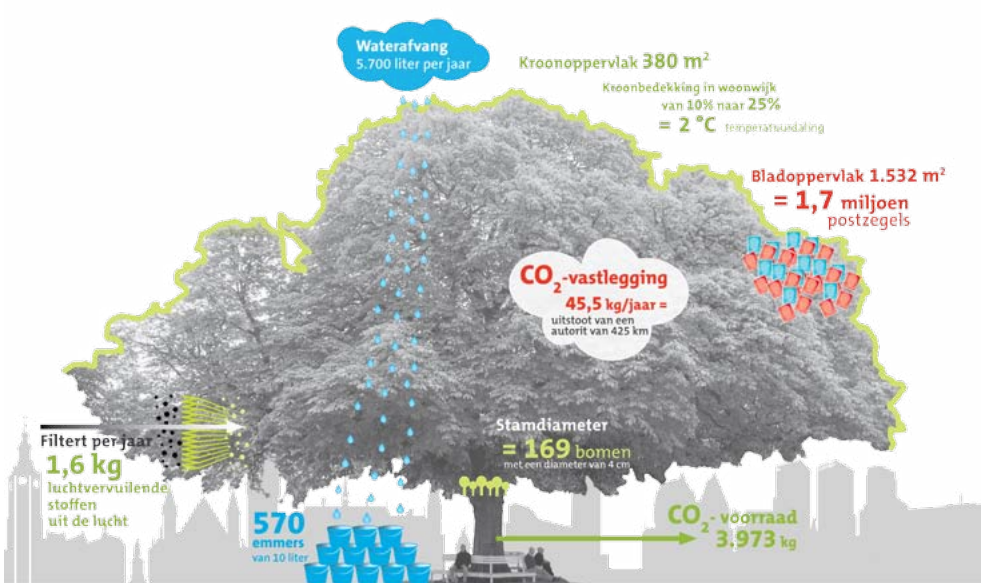
- Welke soorten zijn bestand tegen meer droogte of juist hele natte perioden?
- Op welke plek levert de boom het meeste voordeel op?
- Wat betekent dit voor de inrichting van een groeiplaats?

Voor de plekken die gevoelig zijn voor een veranderend klimaat maken we gebruik van de sortimentslijst met toekomstbestendige bomen in de stedelijke omgeving. Deze lijst is dynamisch, dit betekent dat deze periodiek wordt bijgewerkt op basis van de nieuwste kennis over bomen en beschikbaarheid van nieuw boomsortiment. Hierbij wordt telkens een belangenafweging gemaakt. Dit met als doel om daar waar (ook) kansen liggen vanuit het oogpunt van biodiversiteit, deze ook te verzilveren door te kiezen voor de meest optimale boomsoort.

Bomen voor een aangenaam stadsklimaat
Klimaatadaptatie vraagt altijd een gezamenlijke aanpak. Hiermee bedoelen we dat alle onderdelen (groen, water, wegen, etc.) in de leefomgeving hieraan een bijdrage leveren. Voor het beste resultaat is de keuze voor de boomsoort bepalend net als de plantlocatie en de inrichting van de groeiplaats. We planten bomen alleen aan op die plekken waar ze zich goed kunnen ontwikkelen en deze is altijd afgestemd op de levensverwachting van de boom. Dit stelt eisen aan zowel de ondergrondse- als de bovengrondse omstandigheden. Het zijn niet alleen de gemeentelijke bomen die een bijdrage leveren aan een gezond leefklimaat. Maar juist ook de bomen in privétuinen. Dit is in het eigen belang (denk bijvoorbeeld aan bomen die zorgen voor schaduw in de tuin op hele warme dagen) maar ook een gezamenlijk belang op: sámen werken we aan een leefbare stad.

i-Tree geeft inzicht
Met dit rekenprogramma wordt concreet gemaakt wat bomen bijdragen aan een gezond en toekomstbestendig leefklimaat. Dit kan voor een specifieke boom zijn, maar ook voor alle bomen in een straat of stad als Lelystad.

Dit gebeurt door te berekenen hoeveel de boom bijdraagt aan bijvoorbeeld luchtzuivering, waterafvang en CO2-opslag. Dit wordt uitgedrukt in kilo's en liters per jaar. Hoe meer bladoppervlakte, hoe groter de waarde van de boom. De afbeelding hierboven laat dit duidelijk zien en geeft waar nodig extra uitleg.

De baten van bomen concreet gemaakt
*Bron: https://www.stadswerk.nl/documenten/handlerdownloadfiles.*ashx?idnv=1279080

Grote bomen maken het verschil
De bijdrage van bomen aan een gezond leefklimaat wordt bepaald door de hoeveelheid bladoppervlakte. Het formaat van de boomkroon is hierin een goede maatstaf: een grote boomkroon betekent meer bladoppervlakte en andersom. Een volwassen en gezonde boom levert gemiddeld gezien het meeste op. Dit blijkt ook uit de waardebepaling van bomen door i-Tree. Dit maakt duidelijk dat het vooral van belang is te investeren in het bestaande bomenbestand. Dit vraagt om goed beheer en onderhoud. Bij uitval (of vervanging) van bomen wordt niet altijd een nieuwe boom op dezelfde plek terug geplant. We planten bomen van de 1e grootte op die plekken waar ze uit kunnen groeien tot volwassen bomen.

Belangenafweging bij bomen

We werken toe naar een boomstructuur die tegen een stootje kan. Dit vraagt om veerkracht (zie ook paragraaf 4.2) en om bestendigheid bij een veranderend klimaat. Het zijn vaak de soorten die van ver komen die aan deze nieuwe klimaatomstandigheden zijn aangepast. Helaas zijn deze soorten vaak minder aantrekkelijk voor onze lokale insecten en (kleine) zoogdieren. Beiden doelen zijn belangrijk, alleen niet altijd te verenigen. Dit vergt een goede belangenafweging.

Wat gaan we hiervoor doen?

Toetsen van (en experimenteren met) toe te passen boomsortiment

De lijst met toekomstbestendig boomsortiment is kort geleden (2017) opgesteld. We gebruiken deze lijst altijd wanneer we nieuwe bomen aanplanten. Zo zorgen we ervoor dat de juiste boom op de juiste plek komt. Hierbij durven we te experimenteren en volgen de ontwikkelingen op de toepassing van boomsoorten.

Aansluiten bij / handhaven van het Handboek Bomen

We werken aan eenduidigheid in onze werkaanpak bij bomen. De meest recente versie van het Handboek Bomen is daarbij van toepassing. Dit handboek geeft richtlijnen voor de inrichting van de groeiplek en het uit te voeren beheer en onderhoud. Het handboek wordt veel toegepast en bekend bij gemeenten en aannemers. Indien de situatie dit verlangt wijken we af van het Handboek Bomen. Dit gebeurt altijd goed onderbouwd.

We laten zien wat de waarde is van onze bomen

De waarde van bomen is op verschillende manieren uit te drukken:

- In de werkelijke bijdrage: afvang hemelwater, vastleggen CO2 en fijnstof, productie van zuurstof en indirect ook de verkoelende werking van bomen op de omgeving.
- In vervangingswaarde: hoeveel nieuwe bomen zijn nodig om de diensten van één boom gelijkwaardig te compenseren als deze wordt gekapt?
- In een bedrag in euro's: wat zijn de verdiensten van bomen en wat scheelt dit de maatschappij aan andere te maken kosten?

Voor onze gemeente rekenen we de waarde van onze bomen behorend tot het frame (boomstructuren en toekomstbomen) door met behulp van i-Tree. Hiermee beoordelen we de potentie van deze bomen. Dit is richtinggevend bij toekomstige ontwikkelingen en helpt om de juiste afweging te maken.

Aanwijzen van 'toekomstbomen'

Dat we werk maken van toekomstbomen hebben we in hoofdstuk 3 al beschreven. Dit zijn de bomen die in de wijken en buurten langdurig van waarde zijn. Ook leveren ze een bijdrage aan een gezond leefklimaat. Aan de hand van vastgestelde criteria bepalen we samen met bewoners wat onze toekomstbomen zijn of waar we deze realiseren. Dit betekent dat we ook nieuwe toekomstbomen aanplanten.

Besluitvorming (samengevat)

- Op de schaalbalk van 1 tot en met 5 scoort het beleidsthema 'Bomen voor een gezonde leefomgeving' een 4.
- Om bomen voor Lelystad in de toekomst te behouden wordt gebruik gemaakt van een toekomstbestendig boomsortiment
- We kiezen voor kwaliteit boven kwantiteit.
- We planten bomen alleen aan op die plekken waar ze zich goed kunnen ontwikkelen en deze is altijd afgestemd op de levensverwachting van de boom.
- We maken bij de boombeplanting onderscheid tussen 'frame' en 'franje'.
- Voor onze gemeente rekenen we de waarde van onze bomen behorend tot het frame (boomstructuren en toekomstbomen) door met behulp van i-Tree.
- Onze bomen zijn veilig en beeldbepalend.

4.2 BOMEN VOOR NATUUR EN BIODIVERSITEIT

Als we spreken over biodiversiteit dan bedoelen we daarmee de soortenrijkdom van planten (waaronder ook de bomen) en dieren en de genetische variatie hiertussen. Wereldwijd neemt de biodiversiteit af. Vaak komt dit door verandering van het leefgebied of de bereikbaarheid daarvan. Dit gebeurt bijvoorbeeld door het weghalen of veranderen van de natuur, het uitputten van de bodem of als gevolg van een veranderd klimaat. Dit is een probleem dat wereldwijd speelt en waarvan de oplossing lokaal begint.

Bomen leveren een bijdrage aan behoud van biodiversiteit en een gezonde bodem. Het kiezen van soorten die passen bij de bodem en het werk maken van groene verbindingen zijn hierin bepalend. Dit levert een bijdrage aan het ontstaan van evenwichtige ecologische processen (ecosystemen). Het belang van ecosystemen is groot en drukken we uit in ecosysteemdiensten. Specifieke 'diensten' die bomen leveren zijn bijvoorbeeld opslag van CO2, reinigen van vervuilde lucht en het verkoelen van het stedelijk leefklimaat.

Onze ambitie laat zien dat we het behoud van natuurwaarden belangrijk vinden. Het belang van bomen is hierin zeer bepalend, zeker als drager van het groenblauwe raamwerk in onze gemeente. Samen werken we aan:

Versterken van boomstructuren
De focus ligt niet op het realiseren van nieuwe boomstructuren, maar op het versterken van wat er al is. Dit beleidsplan maakt duidelijk dat dit op verschillende manieren kan. Eén daarvan is het aanbrengen van meer (soort)variatie binnen de bestaande structuur. Een andere aanpak is het - door nieuwe aanplant van bomen - verbinden van structuren of werken aan meer samenhang met andere groengebieden binnen en buiten de bebouwde kom.

Op de boomstructuurkaart is aangegeven waar we hiervoor kansen zien. Dit betekent niet dat we hier zomaar nieuwe bomen gaan planten. Als het mogelijk is kiezen we ervoor deze werkzaamheden gecombineerd met andere maatregelen in de buitenruimte uit te voeren. Denk bijvoorbeeld aan het aanplanten van een nieuwe bomenrij direct aansluitend op een renovatie van een bestaande weg. Doel is dat dit leidt tot een betere kwaliteit.

Bomen als onderdeel van een systeem
Om biodiversiteit te vergroten planten we vooral soorten aan die aantrekkelijk zijn voor insecten, vogels en (kleine) zoogdieren. Bomen dienen als schuilplek en als plaats om eitjes op af te zetten (waardbomen) of vormen een voedselbron (drachtbomen). Bij de soortkeuze houden we rekening met de boom als onderdeel van een ecosysteem. Hierbij wordt ook gelet op andere beplantingen, de samenstelling van de bodem en aanwezigheid van waterstructuren.

Kenmerkend voor Lelystad is de drevenstructuur. Dit is op meerdere manieren een verbindend netwerk, zo ook voor de bomen. Dit bepaalt voor een belangrijk deel de hoofdboomstructuur. De watergangen langs de wegen zijn een kans om meerwaarde te creëren. Dit kan door her en der een enkele losse boom of groep van bomen langs de waterkant te behouden of juist aan te planten. Dit resulteert in meer variatie van het landschap en dat is goed voor de soortenrijkdom in het algemeen.

Wat gaan we hiervoor doen?

Inzichtelijk maken waar kansen liggen voor biodiversiteit

Hierbij letten we vooral op de kansen om de samenhang van bomen in relatie tot overig groen- en waterstructuren te versterken. In het bijzonder wordt daarbij aandacht besteed aan het beheer van onze bermen. We hebben veel bermen in Lelystad en die zijn vaak begeleidend aan de hoofdboomstructuur. Hiermee werken we toe aan meer variatie, ecologisch evenwicht (veerkracht) en natuurlijke bestrijding.

Bij uitval van bomen andere soorten aanplanten

We werken daarmee toe naar meer variatie. We kiezen daar waar dat kan voor soorten die een (grote) bijdrage leveren aan de biodiversiteit. Op die locaties waar eenduidigheid van de beeldbeleving gewenst is, zoals vaak bij bomenlanen het geval is, wordt hiermee rekening gehouden.

Boombeheer vanuit de integrale aanpak benaderen

De beheerders van groen, water en verhardingen binnen de gemeente Lelystad bespreken de kansen voor meer samenhang en kansen voor biodiversiteit. We stemmen af wat er aan (aangepast) beheer en onderhoud nodig is om deze kansen te verzilveren.

Vastleggen van een sortimentslijst voor meer biodiversiteit

We streven er naar niet elke keer te hoeven nadenken over het toe te passen boomsortiment. Daarom werken we aan een sortimentslijst met bomen die goed zijn voor de biodiversiteit. In deze lijst nemen we per soort voldoende kenmerken op. Dit helpt om per plantlocatie te bepalen welke boom hier goed tot z'n recht komt. Dit is een aanvulling op de bestaande lijst met toekomstbestendig boomsortiment (2017)

Een bijdrage leveren aan planontwikkelingen

Kansen voor bomen realiseren betekent ook dat we geïnformeerd en betrokken zijn bij planontwikkelingen voor onze stedelijke buitenruimte. We borgen binnen de overlegstructuur en het besluitvormingsproces dat vanuit Beheer Openbare Ruimte hierin actief meedenkt. Aan de voorkant geven wij mee welke bomen behouden blijven en welke bomen geveld gaan worden.

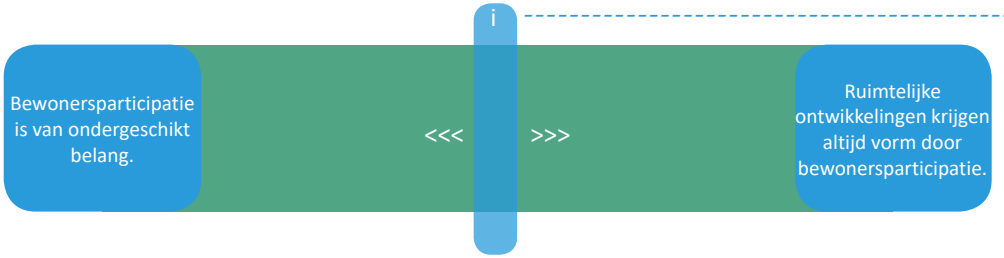
Een gevarieerd bomenbestand

Op dit moment bestaat een groot deel van het bomenbestand in Lelystad uit essen, lindes en esdoorns. De soorten zijn vaak in monoculturen (dus veel van dezelfde soort op één plek) aangeplant. Dit zien we veel bij bomen langs de dreven, die weer onderdeel uitmaken van de hoofdboomstructuur. Dit is niet goed voor de biodiversiteit en veerkracht van het bomenbestand. Meer variatie is nodig om veel voorkomende ziekten en aantastingen, maar ook de aanwezigheid van de eikenprocessierups, bij bomen het hoofd te bieden.

Besluitvorming (samengevat)

- Op de schaalbalk van 1 tot en met 5 scoort het beleidsthema 'Bomen voor natuur en biodiversiteit' een 4.
- De focus ligt vooral op het versterken van wat er al is en niet op het realiseren van nieuwe boomstructuren.
- We zetten in op bomen die maximaal leveren in antwoord op het veranderende klimaat en voor behoud van biodiversiteit.
- We werken aan het behoud van de hoofdboomstructuur en de verkeersveiligheid borgen. Om de kenmerkende de hoofdboomstructuur langs vooral dreven in stand te houden is het niet altijd mogelijk om aan vanuit de CROW geadviseerde richtlijnen voor obstakelvrije zones voor de verkeersveiligheid te voldoen.

4.3 BOMEN VOOR BEWONERS

Onze bomen zijn beeldbepalend, leveren een bijdrage aan herkenning en een gevoel van eigenheid. Dat betekent dat ze een grote bijdrage leveren aan de identiteit van de stad, een wijk of buurt. Daarnaast heeft de aanwezigheid van bomen een positief effect op de lichamelijke en geestelijke gezondheid van mensen. Uit onderzoek blijkt dat groen (en dus ook de bomen) uitnodigt tot bewegen en het kijken ernaar rustgevend is.

Bomen zorgen ook voor een leefbaar stadklimaat en zijn, zoals al eerder genoemd, van grote waarde voor het behoud van biodiversiteit. Dit gaat niet alleen over de gemeentebomen en het beheer dat de gemeente uitvoert, maar ook over wat bewoners hierin zelf bijdragen. Dit kan op tal van manieren, zowel individueel als samen met bijvoorbeeld een (buurt) vereniging. Als gemeente ondersteunen we hierbij, verderop wordt uitgelegd hoe we dit doen.

Als het aankomt op de bomen in onze gemeente dan betrekken we actief onze bewoners hierbij. Samen werken we daarmee aan een gemeente die aantrekkelijk is, voor bewoners én bezoekers. We bereiken dit door:

Uitleg geven over het belang van bomen
Het is niet vanzelfsprekend dat iedereen weet wat het belang van bomen is. Veel ‘diensten van een boom’ kan je niet gelijk zien en vaak heb je dit pas door wanneer de boom er niet meer staat. Dan valt ineens op dat de boom schaduw gaf tijdens hete zomerdagen, een bijdrage leverde aan prettig leefklimaat of de nodige privacy creëerde. Alleen als je hiervan op de hoogte bent dan realiseer je ook dat de voordelen van bomen vaak veel groter zijn dan eventuele nadelen. Bladval en takken die over de schutting in de tuin groeien zijn hiervan voorbeelden. We zien het als onze taak om bewoners uitleg te geven over het belang van bomen.

Samen werk maken van bomen
De bomen zijn er voor ons allemaal, daarom betrekken we bewoners actief bij het boombeheer. We hebben het daarbij niet over het snoeien van de bomen zelf, want dat gebeurt door professionals. Het gaat wel over wat we vinden dat in de wijken en buurten belangrijke bomen zijn. Het met elkaar aanwijzen van onze toekomstbomen is hiervan een concreet voorbeeld.

We richten ons niet alleen op het versterken van de gemeentelijke bomen en boomstructuren. Als we dat doen dan missen we veel mogelijke groenwaarden. Het zijn juist de bomen in bijvoorbeeld privétuinen, en op gronden van derden die van betekenis zijn. Bewoners dagen we uit om meer werk te maken van bomen. Dit kan in de eigen tuin, of door aan te sluiten bij een (buurt)vereniging die het behoud van bomen en natuur hoog in het vaandel heeft staan.

Duidelijke regels bij kappen van bomen
Bomen zijn van betekenis en daarom werken we aan het behoud hiervan. Daarbij is het altijd zaak om een juiste belangenafweging te maken tussen bijvoorbeeld veiligheid en overlast en de bijdrage van bomen aan een aangenaam leefklimaat of voor behoud van biodiversiteit. We maken gebruik van een afwegingskader om hierin tot de juiste keuze te komen. Het verhogen van de opbrengst van zonnepanelen op daken is geen reden om bestaande bomen te kappen. De meeste particuliere bomen zijn vrijgesteld van een kapvergunning.

Bewoners kunnen meedenken met de soortkeuze bij een herinrichting.

Wat gaan we hiervoor doen?

De gemeente als vraagbaak

Als gemeente zijn we bereikbaar voor bewoner met ideeën en tips voor het aanplanten van bomen in eigen tuin. Dit betekent niet altijd dat we als gemeente zelf hierop het antwoord hoeven geven, maar als dat nodig is ook gericht verwijzen naar bestaande initiatieven en kennisplatforms.

Bewoners beslissen en doen mee

Wanneer we bomen in de buurt vervangen vragen we de direct aanwonenden om mee te denken met de herinrichting en soortkeuze op deze plek. Bewoners die graag de handen uit de mouwen steken krijgen gelegenheid binnen de bestaande voorwaarden een boomspiegel te adopteren en te onderhouden. Dit betekent dat bewoners zelf geen onderhoud aan bomen uitvoeren.

Ruimte geven aan bewonersinitiatieven

Wanneer bewoners ideeën hebben voor het aanplanten van bomen of realiseren van meer groen in de wijk, dan staan we hier als gemeente altijd voor open. Als voorwaarde wordt gesteld dat er draagvlak is voor de plannen onder direct betrokkenen, bijvoorbeeld de bewoners van dezelfde straat. We beoordelen of deze voorstellen haalbaar zijn. Dit betreft zowel de technische uitvoerbaarheid als, indien dit van toepassing is, de beschikbaarheid van budget.

Besluitvorming (samengevat)

- Op de schaalbalk van 1 tot en met 5 scoort het beleidsthema ‘Bomen voor bewoners’ een 3.
- We werken conform het afwegingskader voor het kappen van bomen.

5. Financiën

Voor onze bomen hebben we een duidelijke visie. Een doorvertaling hiervan is gemaakt in het boombeheerplan. Dit bestaat onder andere uit het bepalen van beheermaatregelen omtrent bomen en de kosten die hiermee gemoeid zijn. In totaal beheren we 43.715 afzonderlijk geregistreerde bomen, tegen een gemiddeld jaartarief van €18,40 per boom.

5.1 STRUCTURELE KOSTEN

In het boombeheerplan is een specificatie van boombeheerkosten gegeven met uitleg over wat onder elke maatregel wordt verstaan. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen:

- **Het proactief cyclisch boombeheer**
  Voor het cyclisch beheren van bomen maakt gemeente Lelystad gebruik van het IBVU-proces (Inventariseren – Besluitvorming – Voorbereiden – Uitvoeren). Dit is de meest kostenefficiënte methode van het boombeheer. In de praktijk worden hiervoor de bomen geïnspecteerd, indien nodig nader onderzocht en periodiek gesnoeid. De hiervoor geraamde kosten bedragen €317.726,-.

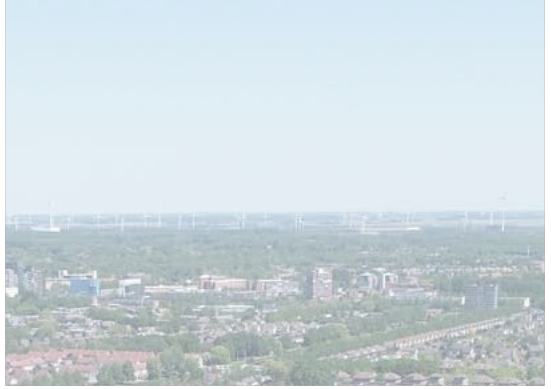
- **Het bestrijden van ziekten en aantastingen, inclusief selectief vervanging bomen**
  Binnen de gemeente komen met name de essentaksterfte en de iepenziekte voor. Dit vergt adequaat en aanvullend beheer. Een voorbeeld hiervan is het jaarlijks injecteren van de iepen. Indien nodig worden bomen vervangen, dan voor een meer resistente soort. In totaal is hiervoor €219.200,- aan kosten geraamd.

- **Het structureel vervangen van het bomenbestand**
  De nadruk ligt op het ontwikkelen van het bestaande bomenbestand. Dit betekent ook dat periodieke vervanging nodig is. Hiermee wordt toegewerkt naar een gevarieerde leeftijdsopbouw van de bomen. Tevens draagt bij aan de veiligheid rondom bomen. Binnen het totaal geraamde bedrag van €227.125,- is het vervangen van essen en iepen (zie voorgaande punt) niet meegerekend. Tevens is geen rekening gehouden met potentiële vervanging van bomen tijdens civieltechnische projecten door de jaren heen.

- **De overige uit te voeren werkzaamheden**
  Wat resteert zijn de overige taken die betrekking hebben op het boombeheer. Denk aan het afhandelen van meldingen en klachten en het beoordelen van kapaanvragen. Dit zijn veelal personele kosten en in het boombeheerplan niet verder gespecificeerd. Voor het bestrijden van de eikenprocessierups is een begroot bedrag van €40.000,- aangehouden.

De som van de geraamde kosten komt daarmee op afgerond €804.000,-. De raming is gemaakt op basis van benchmark cijfers en de huidige informatie uit het bomenbestand van de gemeente Lelystad.

Behoud van biodiversiteit 24

Veranderend Klimaat 25

Bestaande beleidskaders 26

Wet- en regelgeving 27

De participatieladder 28

Drevenstructuur 29

Groenblauwe raamwerk 30

Criteria voor toekomstbomen 31

Anticiperen begint vandaag 32

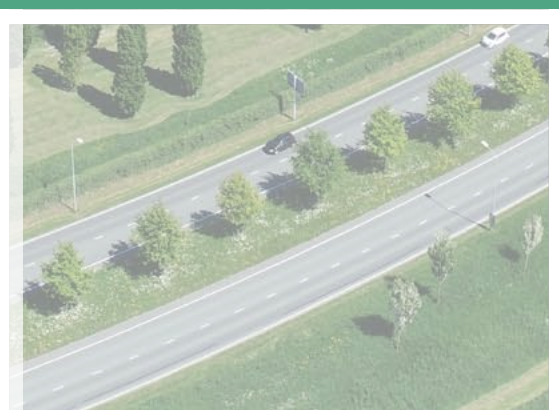
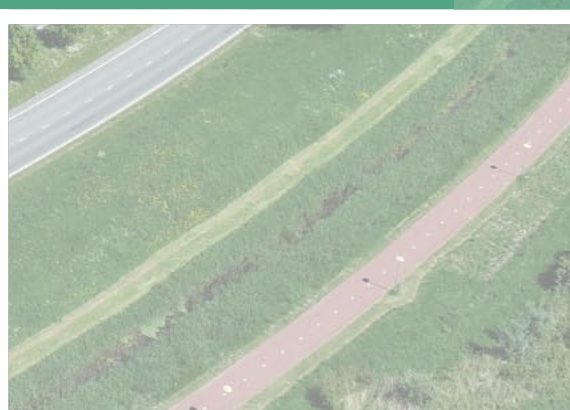
Genetische variatie en ecosysteemdiensten 33

Afwegingskader (kapverzoeken) 34

Boomstructuurkaart 35

Bijlagen

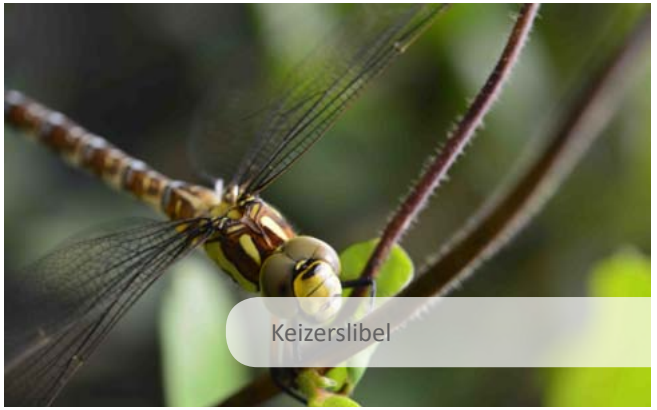

BEHOUD VAN BIODIVERSITEIT

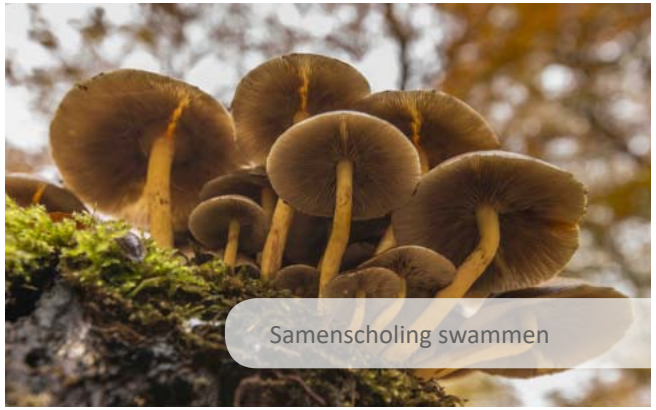
Onder biodiversiteit verstaan we de soortenrijkdom aan planten en dieren en de genetische variatie hiertussen. Juist de genetische variatie zorgt dat soorten net andere specifieke eigenschappen hebben, aangepast aan hun eigen leefgebied. Dit draagt bij aan de overlevingskansen van de soort. Als de groeninrichting in lijn is met de bodemsoort en als de bodem van goede kwaliteit is, ontstaan evenwichtige, ecologische processen (ecosystemen) waar al deze soorten een plek hebben.

Steeds vaker horen we nieuwsberichten waaruit duidelijk wordt dat de biodiversiteit wereldwijd afneemt. Soorten sterven uit door veranderingen in hun leefgebied, veelal door menselijk ingrijpen. Denk daarbij aan het weghalen van natuur, het veranderen van de inrichting, het uitputten van de bodem, etc. De afname van soortenrijkdom is een mondiaal probleem, de opgave is afname van soortenrijkdom te remmen, waar mogelijk zelfs te stoppen.

Door de beperkte grootte van de percelen, een relatief hoge mate van beheer en verstoring door de nabijheid van mensen is de ecologische waarde van het groen in een wijk minder groot voor grotere diersoorten en natuurlijke processen. Met name de grotere bospercelen en ruigtes in het buitengebied bieden volop mogelijkheden voor ecologische processen met een beperkt menselijk ingrijpen. Ook het inrichten van verbindingszones tussen verschillende groengebieden kan een bijdrage leveren aan het versterken van de biodiversiteit in een gebied.

Keizerslibel

Spinrag

Samenscholing swammen

VERANDEREND KLIMAAT

Klimaatverandering en de gevolgen daarvan staan wereldwijd hoog op de agenda en vergen op allerlei niveaus maatregelen om de snelheid van dit proces te vertragen en de effecten ervan te beheersen. Verandering van het klimaat leidt steeds vaker tot extremen: hogere temperaturen, langere perioden van droogte en hevige neerslag.

Ten aanzien van de openbare ruimte vergen klimaatveranderingen een eigentijdse visie en aanpassingen om deze gezond en veilig te houden. Gegeven de langere perioden van droogte is er bijvoorbeeld de uitdaging om water niet zo snel mogelijk af te voeren, maar juist vast te houden en waar mogelijk lokaal te benutten. Groen- en waterelementen zijn bepalende factoren voor het leefbaar en aantrekkelijk houden van het stedelijk gebied. Juist in de combinatie ontstaat toegevoegde waarde en de kans voor ontwikkeling van een diversiteit aan natuurwaarden.

BESTAANDE BELEIDSKADERS

- **Structuurplan Lelystad 2015 (2005) en lichte actualisatie structuurplan Lelystad 2015**

Lelystad is volgens het Structuurplan de groenste stad van Nederland. De opgave geformuleerd in het Structuurplan is het waarborgen van het groene imago door de groen- en waterstructuur te versterken en te variëren. Dit kan gerealiseerd worden door de herkenbaarheid van de groen- en waterstructuur te vergroten. In de lichte actualisatie wordt teruggekeken op wat is bereikt m.b.t. het structuurplan 2015 en vooruitgekeken naar wat er te doen is tot 2023/2030. Uitgangspunt is een omslag van ontwikkelen naar behouden en goed onderhouden van dat wat er al is. Vanuit het thema duurzaamheid ook aandacht besteed aan groen, o.a. het groen bij renovatie van woonwijken en groen als belangrijk onderdeel van ecologie.

- **Lelystad Next Level (LNL) Strategische agenda (2018)**

LNL is een samenwerking tussen gemeente Lelystad, de rijksoverheid (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) en de provincie Flevoland om Lelystad aantrekkelijker en leefbaarder te maken voor inwoners. De strategische agenda is de strategie waarmee Lelystad zich ontwikkelt tot een aantrekkelijke en duurzame stad, die financieel gezond en zelfstandig is. Doel is het toewerken naar een stad waarin alle inwoners meedoen, het onderwijs goed is en waarin men prettig woont.

- **Ruimtelijk Raamwerk Lelystad, op weg naar een omgevingsvisie (2019)**

Het ruimtelijk raamwerk is een tussenstap in het tot stand komen van de omgevingsvisie (gepland in 2019). In dit raamwerk staan de unieke ruimtelijke kwaliteiten van Lelystad centraal. Dit zijn de kwaliteiten waarop Lelystad is gebaseerd en die voor de toekomst behouden zullen blijven.

- **Kwaliteitsstructuurplan Lelystad (2002)**

In het kwaliteitsstructuurplan (KSP) voor de openbare ruimte zijn afspraken over de kwaliteit van inrichting en onderhoud van de openbare ruimte vastgelegd. Deze afspraken zijn in drie hoofdonderdelen uitgewerkt:

- Deel A) Algemeen: Wat is kwaliteit?
- Deel B) Beleidsplan Openbare Ruimte: Keuzes in onderhoudskwaliteit
- Deel C) Standaard Programma van Eisen: Basiskwaliteit en meer

- **Het verhaal van Lelystad (2018)**

Dit rapport is een verslag van de discussiebijeenkomsten over de toekomst van Lelystad waaraan bewoners van Lelystad hebben deelgenomen. Het verhaal van Lelystad geeft inzicht in belangrijke opgaves voor de toekomst. Er zijn vier perspectieven voor Lelystad opgesteld: de Landschappelijke stad, De Stad aan het water, de Verbonden stad en de Werkzame stad. Dit rapport is een vooronderzoek voor het opstellen van de omgevingsvisie voor Lelystad.

- **Bijzondere Bomen in Lelystad (Aangevulde 1e druk, 2018 en 2e druk, 2017)**

In dit boekje zijn 7 wandelroutes langs bijzondere bomen in Lelystad opgenomen. Naast de bijzondere bomen staan er in het boekje ook bomen die door de samenstellers als aantrekkelijk worden omschreven en ‘de moeite van het bekijken waard zijn’.

WET- EN REGELGEVING

- **Wet natuurbescherming**

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming van kracht. Deze wet vervangt drie wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet, de Boswet en de Flora- en faunawet. Ook wetgeving rondom bomen valt onder deze wet.

- **Algemeen Plaatstelijkje verordening 2015 (APV)**

In de Algemene Plaatselijke Verordening staat de regelgeving die in de gemeente Lelystad geldt. Met name van belang zijn Hoofdstuk 4. Bescherming van het milieu en het natuurschoon en zorg voor het uiterlijk aanzien van de gemeente, Afdeling 3. Het bewaren van houtopstanden, Artikel 4:10, 4:11 en 4:12a

- **Nieuwe Omgevingswet**

Momenteel wordt gewerkt aan het invoeren van de nieuwe Omgevingswet. Deze wet bundelt 26 wetten op het gebied van ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water in 1 nieuwe wet. Met de nieuwe Omgevingswet wil het kabinet de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen, duurzame projecten (bijvoorbeeld windmolenparken) stimuleren en gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen. De wet biedt meer ruimte voor particuliere ideeën in de vorm van meer algemene regels waardoor het aanvragen van specifieke vergunningen minder vaak nodig is. De houding bij het beoordelen van plannen zal zijn ‘ja mits’ in plaats van ‘nee tenzij’. Het is de verwachting dat de nieuwe omgevingswet in 1-1-2022 in werking zal treden.

- **Het verhaal van Lelystad (2018)**

Dit rapport is een verslag van de discussiebijeenkomsten over de toekomst van Lelystad waaraan bewoners van Lelystad hebben deelgenomen. Het verhaal van Lelystad geeft inzicht in belangrijke opgaves voor de toekomst. Er zijn vier perspectieven voor Lelystad opgesteld: de Landschappelijke stad, De Stad aan het water, de Verbonden stad en de Werkzame stad. Dit rapport is een vooronderzoek voor het opstellen van de omgevingsvisie voor Lelystad.

- **Bijzondere Bomen in Lelystad (Aangevulde 1e druk, 2018 en 2e druk, 2017)**

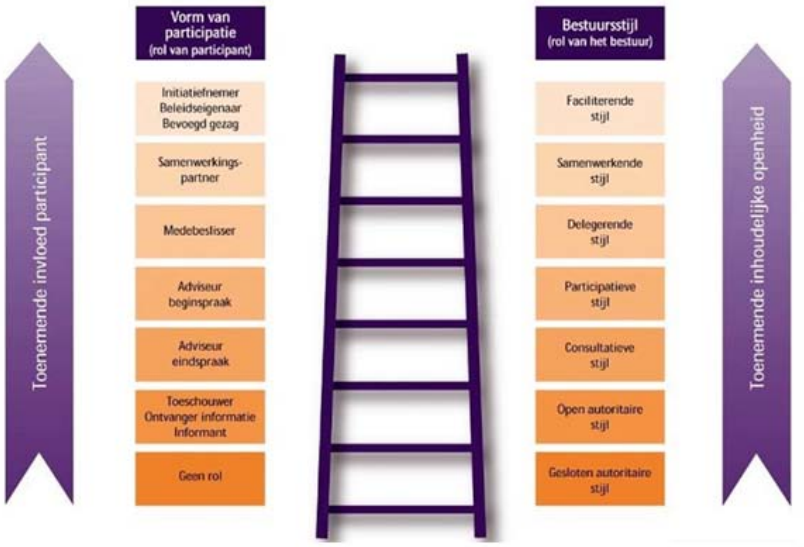
In dit boekje zijn 7 wandelroutes langs bijzondere bomen in Lelystad opgenomen. Naast de bijzondere bomen staan er in het boekje ook bomen die door de samenstellers als aantrekkelijk worden omschreven en ‘de moeite van het bekijken waard zijn’.

DE PARTICIPATIELADDER

De participatieladder bestaat uit verschillende treden. Hoe hoger op de ladder, hoe groter de invloed van participatie. Toenemende participatie vraagt om een meer faciliterende stijl van bestuur. Dit laatste wil zeggen dat het bestuur (in dit geval de politiek van de gemeente Lelystad) steeds meer ruimte geeft aan bewoners om zelf plannen te maken en deze ook uit te voeren. De rol van de politiek is om vast te stellen binnen welke 'spelregels' (de kaders) dit gebeurt. Ook toetst zij de plannen op haalbaarheid.

Per onderwerp is het van belang af te vragen welke trede op de participatieladder gewenst en toepasbaar is. De gemeente heeft ervoor gekozen om vooral trede 2 van deze ladder aan te houden. Dit betekent dat bij het maken van nieuwe plannen de bewoners actief geïnformeerd worden. Hoe het plan is opgeschreven en opgemaakt maakt hier ook onderdeel vanuit. Daar waar er kansen zijn voor een meer intensieve vorm van bewonersparticipatie is het mogelijk om juist een hogere trede op de participatieladder aan te houden. De bewoner krijgt dan meer invloed bij het maken van nieuwe plannen. Vaak is dit mogelijk als de plannen gaan over de inrichting van de eigen buurt, straat, of (speel)plein. Als het goed is, dan is dit ook de plek die je als bewoner het beste kent en waar je het vaakste komt. Je hebt er belang bij om hier iets van te mogen vinden.

In dit boombeleidsplan zijn hiervoor verschillende ideeën opgenomen. Daarbij is de gedachte om bewoners actief mee te laten doen als het aankomt op de bomen in de directe eigen omgeving. Waar plaatsen we een boom? Welke soort willen we hier plaatsen? Hoe kunnen we hier zelf aan bijdragen?

(Ontleend aan: I.M.A.M. Pröpper, de aanpak van interactief beleid: elke situatie is anders. Coutinho 2001, 3e herziene druk, 2009).

DREVENSTRUCTUUR

De drevenstructuur bestaat voor een groot deel uit gebiedsontsluitingswegen (GOW) en erftoegangswegen (ETW). Deze wegen verbinden de wijken onderling met elkaar en verbinden Lelystad met het buitengebied. Kenmerkend zijn de boomstructuren en waterpartijen langs de wegen. Zowel de wegen als de boom- en waterstructuren hebben een verbindende functie. De wegen vooral voor bewoners, bomen en water ook voor planten en dieren. Naast een verbindende functie dragen de dreven ook bij aan de identiteit van Lelystad. Zij zijn een kenmerkend element voor de stad en het poldergebied.

Houtribdreef in Lelystad

GROENBLAUWE RAAMWERK

- **Boomstructuren**

De boomstructuren in Lelystad behoren tot het ‘frame’. Dit netwerk van bomen heeft tal van functies, maar heeft binnen het groenblauwe netwerk vooral een verbindend element. De boomstructuur verbindt groengebieden met elkaar en levert daarmee een bijdrage aan het vergroenen van het stedelijk gebied. Dit gaat daarbij niet alleen om de hoeveelheid groen, maar ook de kans die het biedt aan soorten dieren om de bomen als stapsteen te gebruiken. De boom als onderdeel van het leefgebied levert een bijdrage aan het verspreiden en uitwisselen van soorten(populaties).

- **Structurele groenzones**

De structurele groenzones zorgen voor de verbinding van de stad met het landschap. Dit door groene zones tot diep in de wijken door te trekken. Dit (her)kennen we als een basiskwaliteit van de gemeente Lelystad. Voor deze structurele groenzones geldt ze voor de toekomst behouden blijven en niet wijken voor bijvoorbeeld woningbouw.

- **Natuurnetwerk Nederland (NNN)**

De basis van het natuurbeleid is het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd. Het NNN is een netwerk van natuurgebieden in Nederland. Juist de verbinding en samenhang van deze gebieden leidt tot grotere natuurgebieden die vervolgens beter bestand zijn tegen negatieve milieu-invloeden als verdroging. Door natuurgebieden met elkaar te verbinden, kunnen planten en dieren zich makkelijker verspreiden. Dit levert een bijdrage aan de instandhouding van de biodiversiteit in Nederland. Binnen het NNN geldt voor beoogde ingrepen het ‘Nee, tenzij’ principe. Dit betekent in beginsel dat nieuwe ontwikkelingen niet mogen leiden tot significante aantasting van het NNN. Alleen wanneer het openbaar belang groot is en alternatieven ontbreken, kan hierop een uitzondering worden gemaakt.

- **Bomen en erfbeplantingen**

Bomen zijn vaak structurerend en beeldbepalend. Dit geldt niet alleen binnen de bebouwde kom, maar ook daarbuiten. In het open polderlandschap zijn het de erfbeplantingen (singels en houtwallen) die eenzelfde bijdrage leveren. Dit gebeurt eigenlijk heel onopvallend, alleen het ontbreken ervan resulteert in een verstoord beeld: dan wordt bebouwing ineens zichtbaar. De singels en houtwallen bestaan naast struweel veelal ook uit opgaande bomen. Als landschappelijke beplantingsvorm is dit kenmerkend voor het polderlandschap en versterkt daarmee de identiteit van het gebied als geheel. Het behoud hiervan is van groot belang.

Erfbeplanting bij sportparken

CRITERIA VOOR TOEKOMSTBOMEN

Het behoud van bomen vraagt om een goede groeiplek. Hierbij kijken we zowel naar de boven- als ondergrondse groeiomstandigheden. Dit betekent dat er een gezonde voedingsbodem beschikbaar is, maar ook voldoende afstand tot bebouwing behouden blijft zodat de boomkroon gelijkmatig kan ontwikkelen. Voor veel bomen geldt dat aan deze voorwaarden niet wordt voldaan. Het plantvak is bijvoorbeeld (veel) te klein of de bomen staan dicht in de buurt van bebouwing. Ook kan het zo zijn dat de algehele conditie van de boom zodanig verzwakt is, dat er nauwelijks sprake is van toekomstwaarde. Dit zijn allemaal redenen om een boom niet als toekomstboom vast te leggen.

Onze criteria voor toekomstbomen zijn in de tabel hiernaast vastgelegd. Dit helpt vooral om de boom op de groeiplek op de juiste waarde in te schatten. Enkele van de genoemde criteria zijn kritiek. Dit betekent dat hiervoor een positieve beoordeling ('JA') nodig is om de boom als 'toekomstboom' aan te merken.

Nr.	Criteria en uitleg	Kritiek	Beoordeling	
			JA	NEE
1	**De boom staat geregistreerd in het gemeentelijk beheersysteem** *Toelichting:* Toekomstbomen zijn bekend en als afzonderlijke boom geregistreerd. Een particuliere boom kan geen toekomstboom zijn.	X		
2	**De boom betreft een losse, solitaire boom of is als zodanig te beschouwen** *Toelichting:* Voor bomen in een groepje geldt dat de bomen afzonderlijk als (potentiële) toekomstboom te beschouwen zijn.	X		
3	**Bovengronds is er voldoende groeiruimte** *Uitleg:* De natuurlijke boomkroon (habitus) kan binnen de directe omgeving ontwikkelen zonder extra ingrijpen.	X		
4	**Ondergronds is er voldoende groeiruimte** *Toelichting:* De doorwortelbare ruimte is voldoende om de boom uit te laten groeien tot een volwasseb boom. Negatieve indicatoren zijn daarvoor: een kleine boomspeigel, kans op worteldruk bij bomen in verharding	X		
5	**De boom staat geregistreerd in het gemeentelijk beheersysteem** *Toelichting:* Toekomstbomen zijn bekend en als afzonderlijke boom geregistreerd. Een particuliere boom kan geen toekomstboom zijn.	X		
6	**De boom vertoont geen progressieve ziekten en/of aantastingen** *Toelichting:* Ziekten en aantastingen mogen niet progressief zijn en daarmee de levensduur van de boom actief beperken.	X		
7	**De boom is op wijk- of buurtniveau van betekenis** *Toelichting:* Denk aan de bomen met een verhaal zoals de herinneringsboom.			
8	**De boom is aantrekkelijk door groeivorm, kleur, bloeien of geur** *Toelichting:* De boom is onderscheiden en verhoogt lokaal de belevingswaard			
9	**De boom heeft een beedbepalende functie** *Toelichting:* Het verwijderen van de boom heeft een grote impact op de ruimtelijke structuur van een straat, plein of vergelijkbaar			
10	**De boom vervult een recreatieve en verbindende functie** *Toelichting:* Kinderen gebruiken de boom om erin te spelen en/of bewoners zoeken elkaar op bij deze boom			

ANTICIPEREN BEGINT VANDAAG

Als gemeente hebben we hiervoor een ‘stresstest’ uitgevoerd en de uitkomsten hiervan vastgelegd. In samenwerking met de provincie Flevoland en Rijkwaterstaat wordt gewerkt aan een Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). Hierbij inventariseren we de kansen en risico’s van de gevolgen van klimaatverandering en hoe hiermee om te gaan.

GENETISCHE VARIATIE EN ECOSYSTEEMDIENSTEN

Genetische variatie

Juist de genetische variatie zorgt er voor dat dieren van dezelfde soort net andere specifieke eigenschappen hebben, aangepast aan hun eigen leefgebied. Dit draagt bij aan de overlevingskansen van de soort als geheel. Deze variatie is nodig om te voorkomen dat soorten uitsterven door veranderingen in hun leefgebied. Veranderingen in leefgebieden komen volop voor, tegenwoordig vaak door menselijk ingrijpen. Bijvoorbeeld door het weghalen of veranderen van natuur, het uitputten van de bodem of als gevolg van klimaatverandering. Dit is een mondiaal probleem. Een bijdrage aan de oplossing ligt op regionaal niveau, dit door bijvoorbeeld het verbinden van natuur- en leefgebieden van soortenpopulaties. Dit bevordert uitwisseling / voortplanting tussen verschillende populaties wat resulteert in meer genetische variatie. Hiermee werken aan het remmen van de afname van soortenrijkdom.

Ecosysteemdiensten

Onder ecosysteemdiensten verstaan we de ‘diensten’ die de natuur ons levert. Het is een manier om de waarde van ons natuurlijk kapitaal uit te drukken. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen productiediensten, culturele diensten en regulerende diensten. Productiediensten hebben vaak een economische waarde. Aan biodiversiteit en een gezond leefklimaat leveren vooral de regulerende diensten een belangrijke bijdrage. Een solide en aaneengesloten groenstructuur waar volop ruimte is voor natuurlijke processen draagt hieraan bij. Vanuit het oogpunt van bewoners zijn het juist de culturele diensten die hieraan invulling geven. De erfgoedwaarden, mogelijkheden tot recreatie, beleving en ontdekken zijn hiervan voorbeelden.

(Ontleend aan: www.pbl.nl, WUR, CICES, 2014).

AFWEGINGSKADER

De aanvrager is:

Gemeente
Eigenaar
Gemachtigd door eigenaar

Is de boswet (afd. 2) van toepassing?

Ja, deze beoordeling wordt opgenomen in een kapmelding
Nee, beantwoord de volgende vraag

Is de houtopstand als bijzondere boom(en) aangegeven?

Ja, deze beoordeling wordt opgenomen in een kapvergunning
Nee, deze beoordeling wordt opgenomen in een kapbeslissing

1.2 Esthetische waarde

Heeft de boom bijzondere visuele waarde of ruimtelijke betekenis voor de buurt?

De boom heeft bijzondere ruimtelijke betekenis door de zichtbaarheid vanaf openbaar terrein.

De boom heeft een bijzondere visuele betekenis door de habitus van de boom. Door de manier waarop de boom gegroeid is.
De boom heeft een ruimtelijke betekenis omdat hij beeldbepalend voor de directe omgeving te is.
De bomen hebben bijzondere ruimtelijke betekenis door de zichtbaarheid vanaf openbaar terrein.
De bomen hebben een bijzondere visuele betekenis door de habitus van de bomen.

De bomen hebben een ruimtelijke betekenis omdat zij beeldbepalend voor de directe omgeving zijn.

Heeft de boom op zijn plek bijzondere waarde of ruimtelijke betekenis voor de wijk?

De boom heeft op zijn plek een bijzondere visuele betekenis door de mate waarin het beeld van de plek wijzigt wanneer de boom verwijderd wordt.
De boom is op zijn plek beeldbepalend voor de wijk.
De bomen hebben op de plek een bijzondere visuele betekenis door de mate waarin het beeld van de plek wijzigt wanneer de bomen verwijderd worden.

De bomen zijn op de plek beeldbepalend voor de wijk.

Heeft de boom voor de wijde omgeving / stad bijzondere visuele waarde of ruimtelijke betekenis?

De boom heeft op zijn plek een bijzondere visuele betekenis door de mate waarin het beeld van de plek wijzigt wanneer de boom verwijderd wordt.
De boom is op zijn plek beeldbepalend voor de stad.
De bomen hebben op de plek een bijzondere visuele betekenis door de mate waarin het beeld van de plek wijzigt wanneer de bomen verwijderd worden.
De bomen zijn op de plek beeldbepalend voor de stad.
De bomen hebben voor de wijde omgeving (stad) bijzondere ruimtelijke betekenis.

2.7 Omgevingsfactoren

Is de verhouding tussen de grootte van de boom en de beschikbare groeiplaats goed?

Zo ja:

De verhouding tussen de boom en de groeiplaats is goed omdat de boom niet veel groter wordt en voldoende ruimte heeft.
De verhouding tussen de boom en de groeiplaats is goed omdat de boom de komende 10 jaar voldoende ruimte heeft om uit te groeien.
De verhouding tussen de bomen en de groeiplaats is goed omdat de bomen niet veel groter worden en voldoende ruimte hebben.
De verhouding tussen de bomen en de groeiplaats is goed omdat de bomen de komende 10 jaar voldoende ruimte hebben om uit te groeien.

Zo nee:

De boom is te groot voor zijn standplaats.
De boom wordt binnen 10 jaar te groot voor zijn standplaats.
De bomen zijn te groot voor de standplaatsen.
De bomen worden binnen 10 jaar te groot voor zijn standplaatsen.

BOOMSTRUCTUURKAART

